

Cercar documents ▶

Cercar

 per
títol

 per
autor

 Cerca
temàtica

 Versió per
imprimir

DOCUMENTS RELACIONATS

EL TIÓ: UN VELL
COSTUM EN EL CANVI
DE SEGLE

ESPERAR ELS REIS.
COSTUMS
TRADICIONALS DE LA
NIT DE REIS

JA HAN SORTIT LES
REINES

ESPERAR ELS REIS. COSTUMS TRADICIONALS DE LA NIT DE REIS PALOMAR, SALVADOR

Tot i la seva clara vinculació al cicle nadalenc –com a festa que recorda l'arribada dels Reis d'Orient per adorar l'infant Jesús–, la festa dels Reis participa de les característiques de les festes hivernals del temps de Carnaval. El costumari tradicional de la festa presenta, per tant, una enorme riquesa de continguts i abasta –més enllà del fet de deixar la sabata a la finestra– des de les captes infantils, pròpies del temps nadalenc, fins a cerimònies d'elecció de reis festius, trets sonors o ús del foc ben semblants a les que podem trobar per Sant Antoni, la Candelera o el Carnaval i que es justifiquen com l'anar a esperar l'arribada dels Reis. En tot cas, amb la característica significativa del protagonisme dels més petits.

Aquest article vol apropar-se a aquest costumari, centrat en la vetlla de la diada, que trobem arreu de la geografia catalana, emprant però principalment exemples del territori –les comarques entre el Camp de Tarragona i l'Ebre– que constitueix la meua àrea habitual de recerca etnològica.

Personatges màgics que fan obsequis

Diu la tradició que els tres Reis de l'Orient van restar tant contents d'haver trobat a l'Infant Jesús que, després d'adorar-lo, mentre tornaven als seus països, van començar a repartir regals a tota la gent que trobaven pel camí. Cada any es repeteix aquest gest i els Reis retornen per portar obsequis a tots els nens del món.

Efectivament els Reis formen part d'aquest conjunt de personatges que, com el bisbe Nicolau –o el Santa Claus reelaborat– el tió, l'esperit de l'arbre o de l'hivern s'encarreguen de repartir obsequis als més petits en els primers dies de l'hivern.

La festa de Reis té, sens dubte, com a protagonistes els més petits de la comunitat. En l'actualitat associem la festa a la realització de cavalcades, més o menys lluïdes, en les quals els Reis arriben físicament –a cavall, en cotxe, tractor o barca...– a la població. I als petits els hi queda el misteri de com aquests personatges poden ser a tot arreu i sortir per la televisió a la mateixa hora que desfilen pel carrer. En el passat, però, els Reis eren uns personatges encara més misteriosos. I ningú mai no els veia, encara que els infants sortien a esperar-los pels carrers i la muntanya, veien o escoltaven senyals de la seva presència.

Els reis dels xiquets

La diada del Reis, i la seva vigília, trobem diversos costums relacionats amb els infants que trien els seus propis reis de la festa. A Reus, al segle XIX, els nens portaven una corona de paper i una canya amb tres taronges clavades que, deien, volien recordar els tres presents dels Reis.

´Una de las épocas notables de nuestra infancia es la vigília de los santos Reyes, estoy cierto que no hay uno tan solo de mis paisanos que en su niñez no haya figurado, por algunas horas como á Rey.

Apelo a la multitud de chiquillos que en la tarde de tal dia pasean por las calles, ceñida la cabeza con la puntiaguda diadema, valona, puños y sobrevesta de papel, amen del

cetru de canya ensartado con naranjas, y el correspondiente morral. Con semejantes atravíos ufanos y gozosos recorren la población (...) (lleno) el zurrón que llenaron la abuela, madrina o tia, o si no ve, rasgadas las frágiles vestiduras y roto el cetru en tantas partes como tiene de naranjas' [Bofarull, A. Reus en el bolsillo. Reus, 1851]

El text de Bofarull ens informa de que, a mig segle, el costum es trobava vigent i que venia d'antic. El mateix autor comenta que 'la costumbre de adornar a nuestros tiernos Reyes con semejantes pamplinas se remonta a una época muy remota' Aquest costum s'aniria perdent a la segona meitat del segle. Un romanço d'en Josep Ferré (a) Queri (Reus, 1835-1906) dedicat a les festes reusenques, explica:

Molt prompte vénen los Reis
que arriben amb alegria
i com que ja vreix lo deia
ase és qui no ho coneix
Vénen nois per los carrers
que van vestits de paper
porten un civader
i que omplen d'allò més
lo seu cetru es un bastó
de taronges enrestades...

A Valls, segons Amades, 'duien una corona de paper i una espècie de cenyidor de paper virolat. Portaven una canya alta esberlada per un cap, amb tres taronges o llimones clavades que volien recordar els presents dels reis, alhora que simulaven ésser un ceptre' [Amades, J. Costumari Català. Vol I, p. 418]

Un costum semblant va arribar fins a èpoques més recents –anys seixanta del segle XX– a l'Aleixar, també al Baix Camp. Els xiquets i xiquetes d'aquesta vila anaven a esperar els Reis, la tarda del dia cinc, caminant per la carretera amb una creu de canya en la que hi havia una taronja o una poma clavades en cada una de les puntes. Més antigament amb una canya llarga, esberlada en tres troços amb una taronja clavada en cada troç. Quan la circulació de vehicles va fer perillosa aquesta pràctica, la canalla anava a una font propera a la població. Els nens cantaven aquesta cançó:

Els Reis de l'Orient
porten coses, porten coses
els Reis de l'Orient
porten coses per la gent

D'una forma semblant, a Prades (Baix Camp), després de sopar els xiquets es disfressaven amb roba vella dels adults, es posaven un barret de paper i amb una canya a la mà voltaven pels carrers del poble a recollir guilandos. A l'arribar a una casa, cantaven:

Aquí arriba el rei petit
ben calçat i ben vestit
tot carregat de paper
si li voleu donar res...
poseu-ho aquí al civader.

Indicant un civader que portaven penjat i que els servia per a recollir els obsequis. A Ulldemolins (Priorat) els nens feien la capta, la vigília dels Reis, anant de casa en casa i portant unes cistelles. Cantaven aquesta cançoneta:

Caritat als Reis
que els Reis han vingut
carregats de pebre
i vestits de vellut

Aquest costum va ser vigent fins als anys cinquanta del segle XX. A la Vilella Baixa (Priorat), una informant, Maria Sabaté (1995), recorda que anaven a esperar els Reis a la carretera i com s'anava a "captar els Reis. A l'endemà dels Reis anàvem pel poble amb un cistellet i picàvem a les portes i dèiem: "Voleu fer la caritat al Rei i a la Reina?". Normalment hi anàvem un noi i una noia, i l'un et donava una poma, o si et donava una pera, o una magrana..."

A Montbrí de la Marca (Conca de Barberà), la canalla passava la tarda abans amb un cistell pel poble, tot fent aquesta cantarella, que ens va comunicar la Rosita Esteve (1993):

Ara passa el rei petit
ben cansat i ben vestit,
amb un tip de botifarres,
ballarem tota la nit.

Bona casa, bona brasa,
bona brasa, bon tió.
L'amo i la mestressa,
bora nit que Déu nos dó.

I els donaven alguna cosa per als cistells; galetes, nous, avellanes, atmelles... i si no ens donaven res, deien:

Mala casa, mala brasa
mala brasa, mal tió
mala nit que Déu us dó.

A Miravet (Ribera d'Ebre), els xiquets cantaven aquesta cançó mentres sortien a captar guilandos, o sigui estrenes, per les cases [Inf.: Francisca Morena (1988)]:

Jo sóc lo reiet petit
mal calçat i mal vestit,
si em doneu un troç de botifarra
ballaré tota la nit!

Del Baix Ebre, Josep Bargalló [Balls i danses de les comarques de Tarragona. Baix Ebre i Montsià. Tarragona, 1994, p.23] ens explica referent a Aldover:

Cap el tard, una parella de fadrins es vestien com a Reis d'una manera molt rústega i primitiva, i anaven per les cases, de bracet, seguits d'una collada d'infants i precedits per un graller que sonava una tonada típica. Voltaven les cases més riques on eren rebuts amb gran cortesia, com si haguessin estat veritables reis, i els tractaven amb grans honors i els convidaven a pa i a beure. Normalment i previ acord, feien un bon berenar. Si el temps era bo, a la plaça feien una ballada, presidida pels apòcrifs Reis, ballada de jota que es veia molt concorreguda (...). Es feia una cosa semblant a les poblacions veïnes de Tivenys i Xerta'

Soroll i foc per esperar els Reis

Com hem vist, bona part dels costums de la diada s'articulen a l'entorn de la idea d'anar a rebre els Reis d'Orient. Una rebuda que mai implica, en tot cas, l'aparició física dels personatges.

A Coldejou (Baix Camp), els nens anaven a esperar els Reis a una casa situada a l'extrem del poble. Llavors, algun noi més gran es posava un reguinzell de campanilles de les que portaven els animals i passava, per fora, per significar -amb el soroll- que eren els reis que arribaven.

A la Febró (Baix Camp) eren els xiquets els que es posaven rastres de cascavells dels animals i anaven d'una casa a l'altra tot anunciant:

...ara passen los Reis!
ara passen los Reis!

Els nois més grans portaven esquellots. A Vinyols i els Arcs (Baix Camp), Ramon Violant i Simorra anota, cap el 1950 'la vetlla de la diada, tots els menuts van esperar els reis pels carrers del poble, guarnits amb un rast de campanes o de picarols dels animals, penjat al coll, i obeint a una tradició local, durant tot el dia van sonant uns eixordadors corns o caragols de mar que no surten cap diada més de l'any'. Els nens de Vinyols creien que així anunciaven l'arribada dels reis. I al Masroig (Priorat), tal com explica el mateix autor, els nois 'sortien en colles a cercar els Reis per la muntanya, portant una campaneta al coll i esquelles a les mans les quals feien sonar sense parar. De retorn al poble, després del toc de rosari, també es lliuraven a un captiri de guilandos per les cases' [Violant i Simorra, R. Etnografia de Reus i la seva comarca. Reus, 1959, p.148]

D'aquest costum sorollós hem pogut aplegar alguna variant, en paraules d'una senyora del Masroig (Priorat), Francisca Aragonès, nascuda el 1892 que ens explicava que 'la vigília [als Reis] els anàvem a esperar arrossegant llaunes i cassoles i olles, de tot, les lligàvem per les anses i anàvem a esperar els Reis cap baix el barranc (...) i allà els hi posàvem a abeurar abaix al barranc -perquè tenien molta set- les olles, els pots, plats... ' Els xiquets i xiquetes deien aquesta cantarella:

A cal Fèlix són los Reis,
a ca la Tuies la Reina,
i un poquet més cap enllà,
la vella canastrera

La seva filla recorda també haver sortit, el dia 6 de gener, casa per casa a buscar l'aguinaldo, tot cantant una cançó que recorda haver après del seu pare:

Los Reyes ja son aquí,
los vasallos van llegando,
no les pido señores
nada más que el aguinaldo

i a Torroja del Priorat, ens van comentar que "El dia abans s'anava 'a esperar els Reis'. S'agafaven coses que feien soroll: pots vells de llauna, caixes de cartró, coses metàl·liques...i 'anàvem a esperar els Reis' aquí dalt a la carretera"

També a Capçanes, la canalla sortien amb pots i llaunes: "Anàvem carretera amunt, i portàvem pots de llauna enganxats i arrossegant, campanilles dels animals, cascavells... I tots dèiem: A esperar als Reis!" [Inf.: Joaquim Barceló (1997)]

El costum encara és vigent a la veïna població dels Guiamets. a buscar pots i ferros vells i es feia una rist lligats fent una ristra. Això encara es fa ara (...) La canalla va dient: 'A esperar els reis!' i anaven per tot lo poble.

En una altra població del Baix Camp, Vilaplana, el costum és també viu. La tarda del cinc de gener, la canalla de la població surt pels carrers arrossegant llaunes, pots, i altres objectes metàl·lics lligats amb un cordill. L'explicació que es dóna a aquest xivarri és que, com que la població està enclotada al peu de la serra de la Mussara, cal cridar l'atenció dels Reis.

A Bellmunt del Priorat, com arreu, la canalla posava la sabateta al balcó. Però era costum que l'endemà al matí, s'aixequés el pare o la mare i fent sonar una campaneta a la finestra, fes creure a la canalla que passaven els Reis. Aquesta és una pràctica que hem trobat sovint referida. Per exemple, de Gratallops, la Teresina Sentís (1996) ens comentava:

"El meu avi ja m'ho feia a mi, però a la meva mare ja li feia el seu (...) A mitjanit s'aixecava i com que tenia moltes campanes que portaven els animals, feia un gran soroll de campanes i deia: "Ara passen els reis, ara passen els reis!. Però no els deixaven aixecar no!"

Troblem també, en el costumari de la diada, la presència significativa del foc. A Siurana (Priorat), els nois que anaven a esperar els reis agafaven grapats d'espígol –espícol, que en deien– i els encenien. Els feien giravoltar encesos mentres donaven tombs pel poble dient: –els reis, els reis...!

Un costum semblant el trobem a la veïna població d'Albarca, a la serra de Montsant, indret on la canalla fabricava un ninot d'espígol que era passejat pels carrers, acompanyat pels xiquets que portaven manats d'herba encesa, i cremat finalment en l'acte que es suposava era anar a esperar els reis. Els xiquets –segons ens van explicar Pere Franquet (1992), Montsant i Ramon Argany (1995)– cantaven:

A esperar els reis,
que els reis han vingut,
del mas d'em Canut
carregats de palla
i un gec de vellut

A esperar els Reis,
que els Reis han vingut,
carregats de pebre
i vestits de vellut!

Lo ninot d'espígol
s'ha casat a Reus
li ha marxat la dona
cap els Pirineus.

A Margalef de Montsant, també al Priorat, la canalla també aplegava manats d'espígol que cremaven la nit de Reis.

El costum segueix vigent a la Riera de Gaià (Tarragonès). Segons explica Jordi Rius [La crema de l'espígol en la nit de Reis a "La Riera, dia a dia", núm.4 (1997) pp. 10-11] durant les festes de Nadal, la canalla es dedica a recollir espígol. Després en fa feixos lligats amb cordills. La vigília de Reis, quan arriba la foscor de la nit, tots els xiquets del poble surten al carrer i casacú, davant de casa seva, crema les atxes d'espígol, que popularment s'anomenen 'falles', deixant al seu pas una olor molt característica.

Segons la gent més gran de la Riera, abans es cremava espígol durant més dies, des de cap d'Any fins a Reis. Durant la nit de Reis, es realitzava el 'Llevat de neules'. Els xiquets recorrien les cases del poble amb el crit de:

– A, Maria! llevat de neules!

I la gent de les cases els hi donava seques, mostillo o altres llaminadures. També a la Riera, la canalla acostumava –abans de la moderna cavalcada dels Reis, que es realitza des mitjans del segle XX– a buscar, el dia de Reis, senyals del pas d'aquests màgics personatges. Durant el matí del dia sis, la canalla recorria els voltants del poble buscant les marques de les ferradures deixades pels cavalls que transportaven els Reis... i sempre les trobaven.

A Vandellòs (Baix Camp) el costum s'ha revitalitzat en els últims anys. Abans cada xiquet anava a la muntanya a buscar l'espígol, però des de fa pocs anys ["Atxes d'espígol il·luminaran l'entrada dels Tres Reis de l'Orient a Vandellòs". El Punt 5/1/97] una colla de joves treu la canalla d'excursió, uns dies abans de la festa, i apleguen una bona quantitat d'espígol que després serveix per fer les atxes –com en diuen– que els nens cremen, al davant de casa seva, al

De fet podríem citar altres exemples de poblacions, arreu de Catalunya, amb costums semblants en el cicle nadalenc. Només per posar alguns exemples, esmentem Bergadà segueixen vius costums semblants a Bagà i a Sant Joan de Cerdanyola amb el nom de la "Fia-faia". Els nens i els joves d'aquestes poblacions, la nit de Nadal, cremen atxes de grans dimensions, tot cridant:

Fia, faia! nostre Senyor ha nascut a la paia!

A l'Aragó de parla catalana, a la Fresneda (Matarranya) segueix també viu el costum, conegut com els calderons. La canalla corre pels carrers de la població arrossegant recipients metàl·lics: cassoles, paelles, olles i llaunes d'oli per automòbils que, amb el pas dels anys, han anat substituïnt els estris casolans. En l'actualitat és la mateixa associació de pares de l'escola la que impulsa la realització de la festa.

De ben segur que trobaríem encara altres exemples per tota la geografia catalana. Tanmateix, el conjunt de costums referits són una bona mostra de la vinculació de la nostra festa de Reis al cicle hivernal, que abasta del Nadal al Carnaval. Arreu d'Europa trobem notícies de màscares hivernals que, en els primers dies de l'any, sortien amb esquelles i torxes pels carrers, realitzant captes per les cases, però aquest seria, sens dubte, tema per un altre article. Acabem amb un altre costum, prou vigent en l'actualitat, que vincula clarament la festa de la nit de Reis al cicle del Carnaval. Es tracta de menjar el ben conegut tortell amb sorpreses, un costum que s'ha potenciat en els últims anys. Abans d'aquesta popularització, i àdhuc l'estandarització, per efecte de la publicitat i de l'introducció de fulls amb "instruccions", la menjada del tortell de Reis havia tingut una tradició desigual, principalment centrada en les ciutats.

Aquest seria una forma d'elecció d'un rei festiu. El tortell de reis sol portar en el seu interior una sèrie de figuretes –fins fa pocs anys de ceràmica i fusta, i ara de plàstic– i una faba, que era l'element principal de la celebració domèstica. Tal com el coneixem, les figuretes tenen un caire d'obsequi i el trobar la faba implica, si més no en teoria, tenir que pagar el tortell. En l'actualitat s'ha introduït una corona de cartró daurat que correspon a aquell que troba la figureta del rei. Tanmateix podem pensar en la faba com a forma de triar un rei de la diada més carnavalesc i menys innocent del que és avui.

Les cavalcades de Reis

La vigília de Reis quasi totes les poblacions reben la visita, en persona, de Melcior, Gaspar i Baltasar, que arriben per diferents mitjans de transport –tren, cotxe, vaixell o helicòpter, per esmentar-ne alguns–acompanyats d'un seguici més o menys espectacular que es designa generalment amb el nom de "cavalcada".

Sovint aquestes cavalcades van precedides de la visita d'algun emissari reial que té com a objecte recollir les cartes de la canalla.

Efectivament, en la tradició urbana de la festa –ara comuna arreu– perquè els reis sàpiguen el que cada xiquet vol, cal que aquests escriguin una carta. En alguns indrets s'acostumava a que aquestes cartes es dipositaven al balcó la nit de cap d'any.

Ben sovint, però, són els emissaris del Reis els encarregats de recollir-les o es dipositen a les bústies del servei de correus reial que hi ha en alguns establiments comercials. Algunes d'aquestes bústies, molt populars fa uns anys, tenen forma de rei i són fetes de cartró-pedra. A Reus, a començaments de segle XX, era molt popular la bústia de La Alianza, establiment de la plaça del Mercadal que va acollir fins desaparèixer la recollida de cartes de bona part de la canalla reusenca.

En algunes poblacions, la canalla surt a rebre els Reis amb fanalets de fabricació artesanal o industrial. Fins i tot, en alguns llocs s'organitzen concursos a l'entorn de la confecció d'aquests fanalets. En altres, com hem dit anteriorment al parlar dels costums de foc, s'empren atxes d'espígol. Durant el recorregut els Reis i els seus ajudants donen mostra de la seva generositat repartint caramels a dojo.

Segons el costum de cada lloc, els Reis poden repartir públicament els regals a la canalla o fer-ho a la nit, passant per totes les cases de la població. El que no falta mai són les visites de la comitiva reial a les institucions en les quals hi ha canalla.

Precisament, les primeres notícies –a començaments del segle XX– de la cavalcada de Reis a la ciutat de Reus, mostren una dinàmica potser extrapolable a altres tradicions urbanes.

En els últims anys del segle XIX, tot i que la festa es troba ben vigent, no es parla de cavalcada:

"Todas las quincallerías y otros establecimientos análogos de esta ciudad, especialmente los de calle Monterols, ostentas estos días abundante surtido de juguetes de varias clases con motivo de la festividad de los reyes. En algunos establecimientos llaman la atención sus escaparates por el buen gusto y acierto con que se halla dispuesto el arreglo de los juguetes" [Diario de Reus, 6/1/1892]

S'organitzava un mercadet de joguines a la plaça del Mercadal, una pràctica que es va mantenir fins ben entrat el segle XX, i s'acostumava que els teatres que programaven funcions infantils regalessin o rifessin alguna joguina entre els assistents.

Hi havia, també, el costum d'organitzar balls a les societats recreatives i culturals –com l'Olimpo, l'Alba o el Círculo Mercantil– per a la gent jove. Són aquestes societats les que, a començament del nou segle, comencen a organitzar el repartiment de joguines a la canalla que es troba en institucions benèfiques. Una activitat que es realitza primer en les diverses entitats que acaba organitzant-se en un teatre i que comporta la realització d'una cavalcada amb els personatges reials. A finals de 1904, llegim:

'Para celebrar la fiesta de la repartición de juguetes y turriones el día de Reyes a los asilados de la Casa Municipal de Caridad y a los niños concurrentes a la escuela obrera Asilo de Párvulos ha sido pedido a la sociedad 'El Círculo' el Teatro Circo. La comitiva se organizará seguramente en el patio que D. Tomás Abelló posee en el camino de la Selva.' (Diario de Reus, 30/12/1904)

Efectivament, uns dies després, la premsa publica la notícia d'una cavalcada que s'adreça ja al conjunt de la població infantil:

'Se avisa a la gente menuda que SS.MM. los Reyes Magos visitarán esta ciudad hoy a las 7 de la tarde, entrando por la calle de Pi y Margall y pasando por la Plaza de Cataluña, Arrabal de Santa Ana, Plaza de Prim y Calle de San Juan, donde entraran en el Teatro Circo y presenciaran el reparto de juguetes y turriones a los niños y niñas del 'Asilo de Párvulos' y 'Casa de Caridad'

La comitiva, una vez concluido el reparto, seguirá su marcha por el Paseo frente al Hospital, Calles de Aleixar, Llovera, Plaza de Prim, Arrabales Alta y baja de Jesús, de Robuster, de S. Pedro, de la Sangre, Plaza de Cataluña y salida otra vez por la calle de Pi y Margall.' (Diario de Reus, 5/1/1905)

Es a partir d'aquest moment en que trobem la cavalcada anunciada d'any en any. Hi ha algunes excepcions com, per exemple, el 1918:

"Causas ajenas a la voluntad de los organizadores, motivaron la supresión de la cabalgata que debía salir ayer noche, celebrando la llegada de los reyes de Oriente.

La Junta organizadora ha acordado invertir el importe que había destinado para la misma en obsequiar a mayor número de niños y niñas pobres, siendo unos 500 los pequeños que acudirán esta tarde a recibir juguetes y dulces.

Este acto se celebrará (...) en el Teatro Circo [presidit per representants de l'Ajuntament] los palcos seran reservados para las familias que los han solicitado y que presenten la invitación correspondiente.

Se advierte que únicamente seran obsequiados los niños asilados en la Casa de la Caridad y los del Asilo del Sagrado Corazón y aquellos otros que traigan el correspondiente vale" (Las Circunstancias 6/1/1918)

La cavalcada ha evolucionat amb el pas del temps, incorporant novetats d'acord als canvis que s'anaven produint a la societat. Només a tall d'exemple, el 1926 llegim a la premsa:

"Este año han sido numerosos los autos particulares que han ido a recibir a los Reyes Magos, dando a la cabalgata un nuevo aspecto de actualidad que causó muy buen efecto al gran número de vecinos que presenció la lujosa comitiva, por cuyo éxito felicitamos a los organizadores" (Las Circunstancias 6/1/1926)

Tot plegat, més enllà de l'estel, la llarga escala dels bombers i el camió del carbó –components indispensables del seguici reial a Reus– l'anàlisi de les carrosses i personatges que han acompanyat Melcior, Gaspar i Baltasar al llarg dels anys en serviria per aprpar-nos a les transformacions tecnològiques i de mentalitat de la nostra societat. Entre els "soldados, pelotas, trenes..." que semblaven omplir els camions dels anys seixanta als personatges d'animació japonesa o de videojoc dels noranta hi ha no pocs canvis que, en tot cas, no afecten allò que constitueix l'essència de la celebració: la il lusió dels més petits.

Data de publicació digital: 13/1/2003

Publicat a la revista Caramella n.2, gener-juny 2000

La Biblioteca Digital és un servei de **CARRUTXA** en conveni amb **L'INSTITUT MUNICIPAL D'ACCIÓ CULTURAL DE REUS**

< Dissenyat i programat per Mussara Disseny >